

KVINNORNAS DELTAGANDE I LANTDAGSVALEN.

De allmänna lantdagsvalen hos oss ha icke mera nyhetens behag. Men just därför är det kanske så mycket större skäl att egna dem ett allvarsamt begrundande. De flesta ha väl ännu i klart minne den stora entusiasmen och hänförelsen från de första valen till enkammarlantdagen. Alla ville och skulle vara med. Och agitationen för att så många som möjligt skulle upp till valurnorna var ivrig på alla håll. Därför blev också resultatet gott i avseende å antalet väljare. Det var nämligen 70,7 ⁰/₁₀₀ av de röstberättigade, som då deltog i valen.

Men sen dess sägs det, att intresset för valen betydligt slappats och statistikens omutliga siffror visa oss tyvärr detsamma. Många orsaker förefinnas även, som kunna förklara en dylik slapphet. Men om de rättfärdiga den, det lämnar jag osagt. Ty om någonsin borde väl onda tider mana oss att stå som *en* man bakom vår representation, som ju, trots många fel och brister, i vår konstitutionella strid dock i stort sett måste anses ha handlat rätt. Och de, som hade önskat ge lantdagens hållning en annan färg, de borde ju om någon ivrigt deltaga i valen för att försöka göra sin röst hörd. »Bättre fly, än illa fäkta» är ingalunda riktigare här än vid andra tillfällen.

Men icke nog med att var och en själv gör sin plikt — rösträtt är även röstplikt — utan vi böra se till att även andra göra sin. Ty vi måste erkänna, att det stora

flertalet människor utgör denna tunga barlast, som är så svår att få i gång. Men en gång med, gör denna massa sin nytta liksom andra och vid varje deltagande i något allmänt företag ryckes den ett litet grand upp ur sin dåsighet.

Men var är all agitation från förr, var alla möten, alla föredrag? De böra icke anses som tomt prål eller bara munväder. Rätt ordnade kunna de bli väckande och livgivande och sprida sin verkan i vida kretsar.

Alldeles särskilt ville jag lägga kvinnorna varmt på hjärtat att gå upp till valurnorna var enda en, ty särskilt vi ha mycket att förbättra. Det får ingalunda se ut, som om vårt intresse för vår rösträtt endast varit en övergående nyck. Vi ha att förbättra, ty vårt deltagande i valen har alltid varit mindre än männens, men dessutom avtagit mera än deras.

För år 1907 meddelar valstatistiken tyvärr inga särskilda uppgifter om kvinnors och mäns deltagande i valen. Men från och med valen 1908 finnas dylika att tillgå. Ur dessa framgår, att 60,3 % av de röstberättigade kvinnorna då begagnade sig av sin rösträtt, mot 68,9 % av männen. Vid senaste lantdagsmannaval eller år 1911 gingo endast 54,8 % av kvinnorna till valurnorna, medan männens deltagande betecknas med 65,3 %.

Det kan ju ofta förefalla förklarligt att kvinnornas deltagande i valen ej är fullt så stort som männens. De långa avstånden i ödemarkstrakter kunna t. ex. göra det omöjligt för en mor att lämna sitt hem på flere timmar, kanske en hel dag. Och de svåra kommunikationerna i skärgården i synnerhet vintertid måste likaså betydligt försvåra och ibland omöjliggöra färden till vallokalen. Om dylika hinder är därför intet att säga. Men betraktar man valstatistiken, så ser man till sin häpnad, att det ej är så mycket landsbefolkningen, som skulle undandragit sig sin röstningsplikt, utan fastmer städernas inneväanare. Och bland dessa kvinnorna mera än männen. Här kunna säl-

lan naturhinder förebäras. Valen ske ju, som känt, under två dagar och ingen arbetsgivare får hindra sina arbetare från att under dagens lopp avge sin röstsedel. I en stad är en mor alltid i tillfälle att på någon timme lämna sitt hem för att avge sin röst. För mindre viktiga anledningar än denna lämnar hon ofta barnen i grannars vård. — Nej, här ligger nog felet i bristande vakenhet och intresse. Och här står fältet öppet för olika slag av sammanslutningar att verka väckande. Ännu ha vi ju tid till valen den 1 och 2 augusti i år.

Taga vi en liten överblick över dessa förhållanden, se vi att i röstningsavseende städerna i Uleåborgs län stå sämst, i det endast 38,1 % av de röstberättigade kvinnorna där deltog i senaste val. Och bland dessa städer är det särskilt Brahestad med endast 33,1 % deltagare, Torneå med 33,8 % och Uleåborg med 36,1 %, som ha mycket att taga igen. Både Brahestad och Torneå ha ändå vid 1908 års val visat sig mycket mera vakna. Då voro resp. 51,1 % och 64,3 % av de röstberättigade kvinnorna med. Dessa städers ringa intresse är så mycket mera oförklarligt, som av landsbefolkningens kvinnor i samma län vid senaste val 45,2 % voro med. Vilket ju ej kan anses dåligt för dem under midvinterköld och i vintermörker.

Näst kvinnorna i Uleåborgs läns städer följa kvinnorna i Viborgs läns städer. Bland dem stå Fredrikshamn med 33,4 % röstande, Villmanstrand med 36,0 % röstande och Viborg med 39,2 % röstande lägst på skalan. Också de ha dock engång sett bättre dagar. Särskilt Fredrikshamn, där år 1908 56,3 % av kvinnorna voro med. Men Viborg och Villmanstrand ha aldrig nått upp ens till 50 %. Här föreligger ett stort verksamhetsfält för de vakna kvinnorna på dessa orter, om de ej vilja att deras medsystrar alldeles skola somna bort.

Vad landsbygden beträffar, så tyckas kvinnorna i St. Michels län stå mest tillbaka i detta avseende. Av de röstberättigade bland dem deltog i senaste val endast 43,4 %.

Men Nutids läsare intressera sig kanske mest för att höra om våra svenska trakter. Statistiken ger visserligen icke någon sammanställning av valens utgång särskilt för de svenska kommunerna. Men som bekant fördelar sig den svenska befolkningen i vårt land främst på Nylands läns valkrets, Åbo läns södra valkrets, samt Vasa läns södra och norra valkretsar. Några uppgifter från dessa valkretsar må därför här följa.

Av de röstberättigade kvinnorna i städerna i förstnämnda valkrets röstade år 1908 61,0 0/0. År 1911 sjönk procenten till endast 55,7. För landsbygdens kvinnor ställa sig motsvarande tal som följer: 68,9 0/0 för år 1908 och 60,9 0/0 för år 1911. Således i första fallet en minskning om 5,3 0/0, i senare fallet om 8,0 0/0.

För männens vidkommande blir minskningen såväl i städerna som på landet 5 0/0 och betecknas deras intresse för senaste val med 61,1 0/0 deltagare i städerna och 72,5 0/0 på landsbygden.

I Åbo läns södra valkrets deltog vid 1908 års val 63,0 0/0 av de röstberättigade kvinnorna i städerna och 69,7 0/0 på landsbygden. Men år 1911 endast 58,2 0/0 i städerna och 63,5 0/0 på landsbygden. Således i båda fallen en minskning om mellan 6 och 7 0/0.

Av männen i denna valkrets deltog 65,0 0/0 av de röstberättigade i städerna och 73,3 0/0 av dem på landsbygden, vilket utvisar en minskning om 3,8 0/0 i det första och 0,5 0/0 i det senare fallet.

I Vasa läns södra valkrets tyckas kvinnorna vid 1908 års val visat stort intresse särskilt i städerna, där 70,4 0/0 av de röstberättigade voro med, mot 68,1 0/0 på landsbygden. Men till år 1911 hade också här iveren hunnit svalna, ty nu deltog endast 62,5 0/0 av kvinnorna i städerna och 63,3 0/0 på landsbygden. Minskningen utgjorde således resp. 7,9 0/0 och 4,8 0/0.

För männen i denna valkrets var motsvarande minskning 6,5 0/0 och 4,6 0/0. Vid valen 1911 deltog 65,4 0/0

av de röstberättigade bland dem i städerna och 56,3 % på landsbygden.

Så komma vi slutligen till Vasa läns norra valkrets. Här voro 66,2 % av de röstberättigade kvinnorna i städerna med vid valen 1908 och på landsbygden 69,5 %. År 1911 däremot endast 55,4 % i städerna och 63,7 % på landsbygden. Här påträffa vi således den största minskningen av intresset, i det den för städernas kvinnor utgjorde hela 10,8 %. För landsbygden var den ungefär densamma som på andra håll eller 5,8 %.

Jämföra vi denna minskning med avtagandet av männens intresse för valen i samma trakter, så komma vi till samma resultat, eller att minskningen av intresset för valen i städerna inom denna valkrets även bland dem var ovanligt stor och utgjorde 12,0 %, mot en minskning om endast 3,4 % på landsbygden. Av de röstberättigade männen i städerna deltog i valen 1911 endast 59,7 %. På landsbygden röstade 64,3 %.

Men det kan måhända också ha sitt intresse att se, huru deltagandet i valen ställde sig i de olika städerna inom dessa fyra valkretsar. Vi komma då till att intresset för valen bland de röstberättigade kvinnorna var sämst i Nystad, där endast 50,3 % av dem deltog år 1911. Därefter följa i sakta stigande Jakobstad, Helsingfors, Åbo, Hangö, alla under 60 %. Gamlakarleby, Lovisa, Vasa, Kristinestad, Nykarleby, Borgå, alla under 70 %. Mariehamn, Ekenäs och Kaskö under 80 % samt Nådendal, som tar priset med 80,6 %.

För jämförelses skull upptagas nu motsvarande förhållanden vid valen 1908. Då stod Helsingfors lägst på skalan med 59,7 % och var den enda av dessa städer, där färre än 60 % av de röstberättigade kvinnorna voro med vid valen. Därefter följde Nystad, Jakobstad, Åbo, Hangö, Lovisa, Borgå och Vasa, alla med 60 à 70 %. Nykarleby, Mariehamn, Gamlakarleby, Kristinestad och Kaskö med 70 à 80 % och slutligen Nådendal ungefär

som nu med 80,3 0/0 och Ekenäs som primus med 83,4 0/0. Denna lilla jämförelse kan vara nyttig, ty upp till de gamla procenten böra vi ju alltid kunna nå vid stundande val. Försöka duger.

De landskommuner, som särskilt dragit ned procenttalet i nämnda valkretsar äro:

I Nyland: Jaala (med 38,5 0/0) samt Elimä, Iittis, Anjala, Helsinge, Askola, Lojo, Karislojo, Vichtis, Sjundeå, alla med mindre än 55 0/0.

I Åbo södra: Kaksberta (med endast 27,5 0/0), samt Kodisjoki, Nystads l. f., Gustafs, Kustö, Pikis, Rimito, Pyhämaa ö, Sagu, St. Karins, Karuna, Töfsala, alla under 55 0/0.

I Vasa södra: Sideby (med 45,5 0/0), samt Bötom och Lappfjärd med något större procent.

I Vasa norra: de finska socknarna Perho (med 42,3 0/0) samt Kauhava, Toholampi, Alahärmä, Halsö och Himango likaledes under 55 0/0.

Innan jag slutar, vill jag ännu egna några ord åt valen i hela landet. År 1908 röstade 401194 kvinnor, vilket utgjorde 60,3 0/0 av de röstberättigade. År 1911 gingo endast 387603 eller 54,8 0/0 av de röstberättigade kvinnorna fram till valurnorna. Således en minskning icke blott jämförelsevis utan absolut och det med 13591 röster. Av de röstberättigade männen deltog 416373 eller 68,9 0/0 i valen 1908 samt 419491 eller 65,3 0/0 i valen 1911. Här se vi i alla fall en ökning om också blott med 3118 röster.

Tidigare har nämnts, att vid de första valen 70 0/0 av de röstberättigade deltog. Och en dylik procent måste väl anses rätt tillfredsställande. Skulle vi därför sträva till att i år nå upp till samma procent och beräknar man att antalet röstberättigade växer ungefär i samma proportion år för år, borde vid valen i sommar öfver 515000 kvinnor vara med och i det närmaste 468000 män. Skillnaden mellan antalet röstande vid senaste val och dessa siffror

är emellertid ganska stor, som vi se, i synnerhet för kvinnorna. Vilja vi med eftertryck hävda vårt anseende som ett politiskt vaket folk, böra således omkr. 128000 kvinnor och 48000 män mera än senast bege sig upp att välja.

Alltså må vi se till att minst 500000 kvinnor och 470000 män mötas vid valurnorna den 1 och 2 augusti!

Dagmar Neovius.